СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.
OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION Inc.
ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 225. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 28. вересня. 1926. VOL. XXXIV. No. 225. Jersey City, N. J., Tuesday, September 28. 1926. THREE CENTS

ТОВАРИСТВО ТВЕРЕЗОСТИ ВИСТУПАЄ ПРОТИ ПРОГИБІЦІЇ

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Товариство тверезости „Де Модерейшен Ліґ" виступило з публичним осудом прогибіційного закона Волстеда.

Заява закидає прогибіції, що вона не доконала того, на що її заведено, себто не поширила тверезости й поміркованя в питтю, а противно викликала загальне пияньство навіть серед дітий.

Товариство приписує велику частину автомобілевих випадків пияньству шоферів.

УРЯД ЗАРЯДЖУЄ СЛІДСТВО НАД ВБИЙСТВОМ БІГУНОВОГО ПОДОРОЖНОГО.

ВАШИНҐТОН, 26. вересня. — Департамент стейту приказав американському послови в Данії розвести слідство над обставинами, серед яких згинув 16 літ тому професор Мервин, учасник виправи Пірі до північного бігуна.

Сими днями виступив данський подорожний і місіонар Расмусен зі заявою, що Мервин не заломився під лід на далекій північи, але погиб з руки одного Ескімоса.

Мати Мервина живе ще й досі коло міста Елмайри, в стейті Ню Йорк, і не знає нічого про нові дані про смерть її сина.

ОСТЕРІҐАЮТЬ ПЕРЕД НЕДОСТАЧЕЮ ВОДИ.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Наслідком довшої посухи кілька міст східни стейтів стоїть перед поважною недостачею води.

Заряд міста Ню Йорку видав публичну сторогу до свого населення, щоби вживати води ощадно, бо в противнім разі води не стане.

ОФІЦІЯЛЬНЕ ПРИВИТАННЄ ДЛЯ БОКСЕРСЬКОГО ШАМПІОНА.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Місто Ню Йорк привитало урядово Джіна Тані, побідника боксерського шампіона Джека Демпсі.

Коли боксер приїхав на стацію до свого родинного міста, його стрінула величезна товпа любимців боксерського спорту, повезли в параді до міського ратуша, де його витали урядники міста, а відтак урядили в його честь довгий ряд принять і обідів.

ФОРД ЗАВОДИТЬ 5-ДЕННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 25. вересня. — Моторова Компанія Форда завела 5-дневий тиждень праці для всіх своїх робітників.

Заведенне двох-дневого недільного відпочинку попередили довші проби, які мали виказати, чи робітники вироблять за 5 днів стільки, кілько вони досі вирабляли за 6 днів праці. Підприємство каже, що се можливе. Воно навіть каже, що на загал воно хоче платити робітникам таку саму робітничу заплату за 5 днів, як воно давнійше платило за 6.

САМОВБИЙСТВО ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД АРЕШТОВАННЄМ.

НЮ ЙОРК, 26. вересня. — Одна біла женщина, переходячи через площу біля Колумбійського університету, стала наґло кричати о ратунок. Коли до неї підбігли сторожі університету, вона заявила, що до неї підійшов Мурин та робив її неморальні предложення. Сторожі кинулися на здоґін за Мурином, задержали його, й затягнули до канцелярії університету й зателефонували по поліцію. Заким наспіла поліція, Мурин кинувся з вікна комнати на вулицю, 70 стіп понизче, і згинув на місци.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ЗРІКАЄТЬСЯ СТАНОВИЩА ЧЕРЕЗ МАЛУ ПЕНСІЮ.

ВАШИНҐТОН, 26. вересня. — Ален Далес, один з представників американського уряду на тимчасовій розоружній конференції при Лізі Народів, зрікся свого становища, бо мовляв пенсія, яку йому дає уряд, йому не вистарчає. Побирав він 8 тисяч долярів на рік.

ПЯТНА НА СОНЦІ МАЛИ БУТИ ПРИЧИНОЮ БУР НА ЗЕМЛІ.

КЕЙМБРИДЖ, Месечузетс, 26. вересня. — Астрономічна Обсерваторія Гарвардського університету заобсервувала дня 15. вересня великі пятна на сонці. Сі пятна малиби бути признакою кольосальних вирів у соняшних полумінних.

Того рода бурі на сонцю мають мати поважний вплив на землю, бо появі того рода пятен на сонці товаришать сильні бурі на землі.

ДАВНЕ АМЕРИКАНСЬКЕ НАСЕЛЕННЄ МАЛО ПРИЙТИ ДО АМЕРИКИ З АЗІЇ.

ВАШИНҐТОН, 26. вересня. — Відомий американський учений антропольоґ чеського походження Грдлічка, котрий недавно вибрався на довші студії на Аляску, щоби прослідити, чи могли первісні мешканці Америки прибути з Азії, прийшов на основі сих розслідів до переконання, що ся теорія не може навіть підлягати сумнівови.

Грдлічка заявляє, що американські Ескімоси се з одного боку близькі расові кревняки американських Індіянів, а з другого азійських Монголів.

Його розсліди ще не покінчені. Вибирається він на північно-західний клин Америки на другий рік з великим числом учених.

СИН БОНКУРА ВИРАТОВУЄ ДІВЧИНУ ВІД СМЕРТИ.

ЖЕНЕВА, 24. вересня. — Ґвіліям Пало Бонкур, син відомого французського політика, який тепер бере участь в нарадах Ліґи Націй як делеґат Франції, скочив з моста до ріки, щоби виратувати потапаючу дівчину. І дійсно її виніс живою з филь ріки. Показалося, що це була стенографістка, яка працювала в бюрі Ліґи Націй і яка хотіла відобрати собі життя з заведеної любови.

ДИВА ТЕХНІКИ.

Дотепер найвисшою будівлею в світі була вежа Айфля в Парижі. Німецький інжінер Гоннеф будує два рази висшу вежу від Айфля. З величезної залізно-бетонової будівлі, а саме з її центрального корпусу, на 5 поверхів високого, стріляє в гору, як фантазія, як казка, на 600 метрів висока залізна вежа. У висоті 250 метрів вітряки, котрі даватимуть на годину 6,000 кільоватів енерґії, 150 метрів вище ресторан на 400 людей, на висоті 550 метрів стація бездротного телеґрафу.

Інжінер Гоннеф збудував недавно під Берліном у Кінґсвустерґавзен іскрову вежу, мало що низшу від вежі Айфля, а вдесятеро від неї дешевшу.

В своїм роді технічним дивом є також ледова арена в портовій палаті в Берліні, розмірів 2,250 кв. м. Рури, котрі, витворюють таку величезну тафлю леду, мають 25 кільометрів довжини. Попід лід ідуть тунелі й переходи, а ціла та забудована й огрівана арена є так придумана, що кождого часу можна легко лід накрити і в палаті можуть відбуватися балі, зібрання, або всякого рода перегони, навіть автомобілями.

ХТО ЇЗДИТЬ З РОСІЇ В КАРЛЬСБАД?

До війни вся російська аристократія, офіцири й купці заливали Карльсбад грішми. Мали тут навіть свою церкву, свої готелі. Нині цього нема, дорога з Росії страшенно коштовна, життя в Карльсбаді дуже дороге. Та всетаки цього року прибули до Карльсбаду гості з Росії. Хто є ті богаті люде, що можуть собі позволити на такий люксус? Хто з „пролетарської держави" виїздить на теплі води аж до Чехії?

Чеські ґазети подають імена цих щасливих одиниць, що можуть поратувати своє здоровля в буржуазнім, роскішнім курорті. Ґазета „Чеське Слово" (орґан соціялістичної партії) дня 27. травня подає ці імена:

„З Ленінґаду приїхали: пан Шендер Крайнен і його жінка Хая, пан Абрагам Шоуб, пан Самуел Юдковський — зубний лікар, пан Гайнріх Гірзон — інжинір.

З Москви приїхали: пані Глафіра Сак-Персіна, пані Юлія Берґман, пан Ізраель Хазанов — урядник, пані Ребека Лонґіна з дочкою Нехумою і сином Саломоном".

Якось нема між названими не лиш ні одного селянина ані робітника, але навіть ні одного Українця чи Москаля.

СОВІТИ ПРИНОСЯТЬ ПОЛЬЩІ СОЮЗ!

Появився совітський і польський комунікат відносно переговорів між совітським і польським правительством.

Совітський посол у Варшаві зложив польському міністрови заграничних справ проєкт такого союза. Совіти пропонують, щоби обі сторони зобовязалися не атакувати себе взаїмно, щоби на випадок війни з якоюсь третою державою Польща, зглядно Совіти, задержали невтральність, а далі, щоби ні одна ні друга сторона не заключувала з третими ніяких договорів спрямованих проти одної з них.

Вкінці пропонують Совіти створення спільної сталої комісії, котра рішалаби про всі спірні справи.

Совітський уряд висказав бажання, щоби той договір підписано в Москві, куди мавби приїхати польський міністер заграничних справ. Рівночасно совітська аґенція звідомляє, що цей проект не знайшов признання у польського уряду.

КАТЕДРА НАЦІОНАЛЬНОГО ПИТАННЯ.

Щоб розгорнути й виконати директиви ЦК КП (б) У, при Українському Інституті Марксизму відкривається катедра національного питання.

Катедра має завдання — наукове розроблення національного питання на засадах ленінізму, як окремої наукової дисципліни.

Посамперед і головним чином катедра ставить собі за завдання дослідження національного питання в радянських республіках і зокрема на Україні.

Разом з науково-дослідчою роботою катедра нацпитання провадить також і учбову роботу.

20. серпня починається прийом аспірантів на катедру при Українському Інституті Марксизму. На катедру в цім році буде прийнято 20 аспірантів. Завдання катедри протягом двох років науково-учбової праці виховати знавців у галузі національного питання, що могли-б потім бути як самостійними науковими робітниками, так і викладачами національного питання в Вузах, радпартшколах, курсах і т. д.

ГУЦУЛЬЩИНА ВИТАЄ ХЛІБОЇДІВ КАМІННЯМ.

Дня 28. серпня на Успення, коли відбувається в Жабю великий храм, прибув до Жабя на ловлю душ посол Ільків. Після Служби Божої Ільків задумав устроїти віче. Та не вспів ще добре отворити рота, як посипались в його сторону крики: „Геть, зраднику"! „Забирайся, проклятий хлібоїде"! і т. и. Колиж це не промовило до переконання Ількова, і він далі намагався говорити, на його голову посипалось каміння. Щойно це Ількова переконало і він щез, мов під землю сховався.

Має научку, щоби між славних Гуцулів не пхався хрунь.

УСУНЕННЯ УЧИТЕЛІВ-ГАЛИЧАН.

По відомостям, які надходять з Підкарпаття, усунення українських учителів Галичан з народніх шкіл відбувається систематично, а навіть і на доручення польського конзуля в Кошицях. Досі усунено 22 учителів, а до кінця грудня ц. р. має бути звільнено ще 23.

Симпатії населення по стороні звільнених учителів. Коли в селі Широкий Луг населення розвідалося, що їх учителя звільнено, явилось до нього і запропонувало йому, що громада внесе від себе прохання, щоб його залишили в селі дальше.

ПОКОРЕННЯ НОВОЇ СИЛИ ПРИРОДИ.

Від давна вже прослідже людський ум таємні сили природи та шукає шляхів для її використання. Німецький часопис „DIE ERDE" доносить тепер про новий плян німецьких учених використати теплоту землі. Встановлено вже, що верчення в глиб землі на 5,000 метрів дасть величезну силу тепла. В Пенсилванії доверчено вже в тій цілі до 2,258 метрів та одержано ґаз, якого теплота виносить 82 степенів. Праці в тому напрямі продовжуються і є повна надія, що людство одержить в недовзі новий природний техно-хемічний здобуток, який мати-ме величезний вплив на всесвітній промисл та рільництво.

САМОВБИВСТВО З ЛЮБОВИ.

Пишуть до „Діла" з Ворохти: Сумна історія розігралася тут недавно на еротичному тлі. У Ворохті перебувала хвилево 31-літна Розалія Карач з Коломиї, що любилася в 40-літнім Степані Білоусі, який був до неї холодний і не виявляв найменшої охоти з нею женитися. Дня 26. липня ц. р. прийшло між ними до останньої розмови, в часі якої Білоус заявив, що з нею абсолютно не ожениться. Розалія Карач взяла собі так до серця його відмову, що випила велику скількість т. зв. мікроциду і зараз після того померла.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В ГАЛИЧИНІ.

На ряшівській залізничій станції виїхав особовий поїзд, який їхав зі Львова, на товаровий потяг. В наслідок сильного зударення паровози обох поїздів, службові ваґони та 4 ваґони особового потягу зістали зовсім знищені. Ранених було 43 осіб, з тих деякі тяжко. Залізничий рух перервано на дві години, заки не очищено шляху.

ЗА ТЕ, ЩО НЕ МАЮТЬ ЖІНОК, ПЛАТЯТ ПОДАТОК!

В Греції проголошено закон, на підставі якого нежонаті між 24 а 40 роком мусять платити 3,000 драхми річного податку; хлопці від 40 літ вгору — платити муть лише по 1,000 драхмів, бо вже не годні жити з жінками.

ПОАНКАРЕ ТВЕРДИТЬ ДАЛІ, ЩО НІМЕЧЧИНА ЗАВИНИЛА ВІЙНУ

ПАРИЖ, 26. вересня. — Французький премієр говорив в неділю перед національною конвенцією ветеранів світової війни, а як тему своєї промови взяв собі промову німецького міністра Штреземана в Женеві, в якій Штреземан твердив, що Німеччина нічим не завинила війни.

Понакаре взиває німецький уряд, щоби він оголосив матеріяли з старих цісарських часів, а тоді покажеться, скільки завинив давний цісарський уряд і генеральний штаб давної німецької армії, які викликали війну, нарушили невтральну Бельґію і напали на Францію. Французькі ветерани, які проляли стільки крови в обороні своєї вітчини, мусять сторожити за тим, хто ту війну завинив і через кого приходилося їм терпіти підчас війни, а далі й тепер. Франція здобула собі співчуття і приязнь цілого світа якраз через свою невинність, тому вона не може так легко перейти до дневного порядку над тим, хто завинив війну. Коли Німці хочуть хоч в дечім очиститися, хай проголосять документи з 1914 року.

Та промова готова поділати на Німців як зимна вода на горячу голову, але знова від Поанкаре годі чогонебудь иншого надіятися. На пункті спричинення війни він твердий і від свого переконання не відступить.

ЩО ЗРОБИЛА ЛІҐА НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 26. вересня. — Сема сесія Збору Ліґи Націй закінчилася, а Ліґа може похвалитися ось такими діловими успіхами: Принятте Німеччини до Ліґи, принятте американських застережень в справі Міжнародного Суду, рішенне в справі терміну скликання розоружної конференції, а далі і світової економічної конференції, полагоджено конфлікт в справі болгарських збіґців і инше. Відемно відбився на Лідзі виступ з Ліґи Еспанії та закиди хінського делеґата, звернені проти Анґлії за її бомбардованнє.

БОЛГАРСЬКИЙ КОРОЛЬ БОРИС ІДЕ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 26. вересня. — Болгарський король Борис вибирається до Америки, щоби тут заінтересувати фінансові круги Болгарією і добути позичку для свого краю та наклонити американських капіталістів до інвестиції капіталу в Болгарії.

Попри те, як кажуть, король був би не від того, як би йому трафилося подибати тут якусь гарну і богату жінку, яку він ущасливив би і зробив би королевою Болгарії.

ЩЕ Й РУМУНСЬКА КОРОЛЕВА ВИБИРАЄТЬСЯ ДО НАС.

БУКАРЕШТ, 26. вересня. — Приїде до Америки вже цілком певно румунська королева з своєю наймолодшою дочкою. І так як болгарський король приїде шукати жінки, румунська королева приїзджає шукати чоловіка для дочки.

ПОСТАВИЛИ ПАМЯТНИК ЛЕШЕТИЦКОМУ.

ВІДЕНЬ, 26. вересня. — Завдяки аемриканським ученицям збудовано прекрасний памятник на гробі славного на весь світ учителя на пяні Теодора Лешетицкого. До його учеників належить славний пяніст Падеревскі та Ігнатій Фрідман. Цей памятник треба завдячувати збірці, яку перевела одна з його перших учениць Миссис Фенні Блумфілд-Цайслер з Шикаґо. На відслоненне памятника прибуло богато визначних людей ріжних національностей і з ріжних частин світа.

ТРАҐЕДІЯ В ШПИТАЛИ.

ПАРИЖ, 26. вересня. — В шпитали лежав хорий Джордж Пієрр літ 55 і страшенно лютився на 70-літнього Фердинанда Клета за те, що той, який спав зараз коло него, так сильно хропів, що не давав йому заснути. Зденервований вдарив він його в ночі паском по голові, щоби він пробудився і перестав хропіти. Коли Пієрр встав рано, завважив, що старушок помер від удару. Щоби скритися від поліції, втік через вікно і кажуть, що мав втопитися в ріці.

З БЕРЛІНА ДО ХІН.

БЕРЛІН, 26. вересня. — Вже пороблено проби що до цего, щоби навязати правильну воздушну комунікацію між Хінами а Німеччиною. Коли повернули перші літаки з Хін, привитала їх велика делеґація, зложена з дипльоматичних представників, а хінський посол заявив, що такі чужинці як Німці, які придержуються договорів, все будуть радо бачені в Хінах. Він підніс рівнож і те, що ця воздушна лінія буде мати дуже велике значінне з огляду торговельного.

В ГРЕЦІЇ ДАЛІ ПАНУЄ НЕПОРОЗУМІННЄ.

АТЕНИ, 26. вересня. — Президент республики Кондуріотис приняв делеґацію, зложену з ворогів Веніцелюса, яка домагалася покликання ділового кабінету міністрів, а рівнож нових виборів і зміни системи виборів.

Премієр Кондиліс заявив одначе, що ніякої зміни не буде, а вибори відбудуться в той спосіб, який предбачує конституція. Щоби одначе не закидували йому партійности, він готов приняти до кабінету для контролі трох міністрів з проти венецуельського табору.

Користайте з нагоди,
Вступайте сейчас

„SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НЕВДАЧА МЕКСИКАНСЬКИХ ЕПИСКОПІВ

Мексиканський конґрес розглядав сими днями петицію мексиканських католицьких епископів, в якій петенти просили конґрес о зміну релігійних постанов мексиканської конституції. Петиція зверталася проти різкого розділу межи державою а церквою, яку заводить мексиканська конституція, а підписали сю петицію на приказ епископів сотки тисяч вірних католиків. На петицію поклали епископи великі надії; вони сподівалися, що вона внесе незгоду межи членів конґресу, а тим самим розібе ту суспільну силу, на яку опирається уряд.

Надії епископів завели. Конґрес не то, що не хотів виконувати того, що йому припоручувала петиція, але й навіть не хотів приняти петиції. Коли петицію предложено на денний порядок конґресу, посли з урядової партії сейчас підняли сумнів, чи конґрес може брати під увагу петицію, зладжену на приказ католицьких священиків, які не є мексиканськими горожанами. В цілім конґресі найшовся всего один посол, який заявився за приняттем петиції, але й він заняв становище епископів, що буцімто епископи є мексиканськими горожанами, але поборював конституцію як несправедливу, бо мовляв вона звертається лишень проти еспанських священиків, а не говорить нічого про анґлійських або французьких. Всі другі посли заявилися одноголосно за викиненнем петиції з денного порядку, а кромі сього ще й постановили видати урядовим коштом цілу дебату в справі петиції, щоби мексиканський народ міг з достовірного жерела довідатися, як мається справа з петицією.

Ухвала конґресу є тяжким ударом для мексиканських епископів. Вона роскрила цілу їх орґанізаційну слабість. Що для них повинно бути найбільше болючим, то ся обставина, що всі майже посли, які рішили викинути петицію, се якраз колишні вихованці католицьких шкіл Мексика. Через те й голосоване послів проти петиції епископів є виразним осудом цілої системи виховання, яку практикується в мексиканських католицьких школах. Голосуючи проти петиції, посли голосували проти своїх колишніх учителів, видаючи в сей спосіб найстрашнійший осуд, з яким лишень учитель може стрінутися.

Програли епископи соромно в конґресі, але програють вони й поза конґресом. Щоби примусити уряд до безоглядної здачі епископам, епископи заборонили своїм вірним торгувати. Сей економічний бойкот тепер теж починається ломити. Народ приходить до переконання, що ним він пошкодить не стільки урядови, скільки самому собі. Загальний занепад бизнесу не вдасться перевести, а до якої міри вдасться, до тої міри пошкодить народови. Чим більше переконується про се нарід, тим більше його огортає неохота вести бойкот далі. Народ починає добачувати, що епископам бойкот нічого не шкодить, і що їм легко було його зарядити. В сей спосіб епископи стали програвати на другому полі. Програли вони тут через брак відповідних орґанізацій своїх вірних, а сих орґанізацій не було тому, бо католицькі епископи все держалися політики розбивати всякі орґанізаційні заходи католиків, зі страху, що така орґанізація колись може звернутися проти епископів.

Лишилася епископам як послідна дошка ратунку інтервенція чужих держав. На сю інтервенцію вони рахували як на певного туза. Головно на Злучені Держави рахували вони, знаючи, які острі суперечки виринають час від часу межи сими урядами, Злучених Держав а Мексика, за такі дразливі справи, як право чужинців до нафтових теренів. Не маючи ні крихітки патріотизму, мексиканські епископи думали, що американський уряд буде що найменче так ворожо відноситися до Мексика, як вони, і не шукаючи довго приток, нападе з армією на Мексико, чи в обороні своїх прав, чи в обороні нібито нарушеної релігійної свободи. Мексиканські епископи не щадили ніякого труду, щоби таку інтервенцію спровокувати. В Злучених Державах виступили послушні католицьким епископам орґанізації з відповідними петиціями й меморіялами до уряду. Однак, уряд Злучених Держав теж зробив мексиканським епископам несподіванку, заявивши, що він уважає боротьбу межи мексиканським клиром а урядом за внутрішну справу Мексика, в яку американському урядови нічого встрявати свої пальці.

Ся лекція патріотизму, дана американським президентом мексиканським епископам, відай найбільше їх скомпромітувала. В загорілих епископських підсусідків вона викликала враження, що еспископи не ведуть боротьби як слід, а в широких масах мексиканського народа вона певно роздула придушену клерикальською аґітацією іскорку патріотизму: зі слів американського президента побачили мексиканські маси, яку злочинну роботу взялися вести мексиканські епископи, кличучи американську армію до Мексика на оборону епископських маєтків та привілеїв.

ХТО ЗНАЄ ДРУГИХ ЛЮДЕЙ, СЕЙ РОЗУМНИЙ; ХТО ЗНАЄ СЕБЕ САМОГО, СЕЙ ПРОСВІЧЕНИЙ. ХТО ПОБІДЖАЄ ДРУГИХ, СЕЙ СИЛЬНИЙ; ХТО САМОГО СЕБЕ ПОБІДЖАЄ, СЕЙ ХОРОБРИЙ; ТОЙ, ХТО ВМИРАЮЧИ ЗНАЄ, ЩО ВІН НЕ ПРОПАДЕ, ВІЧНИЙ.

ВІД ВЕРСАЮ ДО ЖЕНЕВИ (1919—1926)

З ПРИВОДУ ПРИНЯТТЯ НІМЕЧЧИНИ ДО СОЮЗА НАЦІЙ.

I.

В Версаю, в 1919 р., Німеччина була примушена підписати мировий договір і признати новий міжнародній лад, який накладав на неї важкі, понад міру важкі обовязки, а позбавляв її всіх прав, які випливають для держави з міжнародного ладу.

Найяркійшим видимим знаком сього було, що Німеччина мусіла признати Союз Націй, одначе була виключена від участи в ньому.

Перед світовою війною — як відомо — не було постійної орґанізації держав. Одначе всі держави, які оставали у взаїмних зносинах, творили т. зв. „сімю націй",*) в якій вони — зі становища права — були рівноправні. Останній раз перед світовою війною виявилося се на другій Мировій Конференції в Газі (1907 р.), де були заступлені 44 держави і де кожда з них, від найбільшої до найменшої, виступала як рівноправна.

Після світової війни „сімю націй" мала обняти постійна орґанізація, Союз Націй. Такий був плян Союзників, переможців у світовій війні. Тільки ті нації (держави) признавалися учасниками міжнародного життя і міжнародного права, які належать до Союза Націй. Закладали Союз націй Союзники-переможці у світовій війні і запросили до нього ті держави, які в війні остали невтральні. Переможені були виключені від участи в Союзі Націй і могли собі тільки заслужити на принятте до нього. Словом, тільки ті гідні називатися націями, які творять Союз Націй. Инші — се партії в міжнародньому життю.

Так подуманий і заложений Союз Націй мав стати інструментом міжнародньої політики Союзників-переможців під проводом пяти великих держав: Злучених Держав Північної Америки, Анґлії, Франції, Італії й Японії. Вони й назвали себе „les principales puissames allies et associees" („головні союзні і приєднані до союза держави"), щоб уже самою назвою зазначити свою провідну ролю.

Висловом сих тенденцій — пяти великих держав-переможців при заснуванню Союза Націй — була також постанова про склад Ради Союза Націй. На основі арт. 4. Пакту Союза Націй в Раді мали засідати **постійно** представники пяти великих держав, а крім того представники чотирох инших держав, вибрані що-року Зібранням Союза Націй.

Треба зазначити, що через відсутність Злучених Держав Північної Америки в Раді осталo тільки чотирох представників великих держав, а число **виборних** представників збільшено в 1922 р. на **шість**. Такий стан істнував до сьогорічного Зібрання Союза Націй.

Чим далі від моменту перемоги, єдність переможців слабне під впливом потреб дійсного життя. Злуч. Держави Північної Америки не ратифікували Версайського договору власне тому, бо не хотіли піддатися зобовязанням, які на них накладала би приналежність до Союза Націй. Японія звернула свою увагу на укріплення свого великодержавного становища в Азії, зберігаючи невтральність в европейських справах. Італія в фашистськім періоді що-раз менше числиться з Союзом Націй.

Так з пяти великих держав-переможців **формально** остали в Союзі Націй чотири, але **фактично** тільки дві, Анґлія і Франція, старалися спільно вдержати керму Союза Націй в своїх руках.

*) В Західній Европі й Америці слово „нація" („la nation", „the nation") уживається на означення держави. Тому орґанізацію держав, заложену після світової війни, названо „Союзом Націй" („La Societe des Nations", „The League of Nations").

При сьому політичне значінне Союза Націй обмежується що-раз більше на европейські справи. Не тільки Злучені Держави усунулися, а Японія зберігає невтральність, — як се висше зазначено, — але також британські домінії (Канада, Австралія, Нова Зеляндія, Південна Африка), які є самостійними членами Союза Націй, не хотять брати на себе обовязків, які випливалиби для них з огляду на европейські справи. Се зазначили вони між ин. своєю відсутністю в льокарнських договорах.

Слабне також сила переможців, яким у момент перемоги здавалося, що вони на віки зможуть правити цілим світом. Хоч доси офіціяльно панує догма про незайманість Версайського й инших договорів, — одначе скільки вже тут проломано!

Так прим. головні союзні держави застерегли собі право означити східні границі Польщі. Як свідчить „лінія Керзона", вони хотіли означити їх зовсім инакше, ніж їх означила сама Польща „огнем і мечем". І вони уступили перед волею Польщі!

Так само Литва заняла Мемель, не ждучи вирішення головних союзних держав.

Або такий яркий приклад, як рапальський договір між Німеччиною і Радянським Союзом (1922) чи договір між Радянським Союзом і Австрією. На основі Версайського і Сен-Жерменського договорів Німеччина й Австрія були примушені уневажнити Берестейський договір з Радянською Росією (так само Берестейський договір з Україною!) і не творити на сім місці нічого нового, тільки ждати на рішення головних союзних держав про територію бувшої Росії, а тоді признати ті рішення. Творці Версайського договору уявляли собі, що се **вони** будуть рішати про долю території бувшої Росії! Та доси вони не мали на се змоги, — і мусять приймати до відомости стан, який творять инші сили. Можна уявити собі, доки Німеччина ждала би на навязання зносин з Радянським Союзом, коли-б була держалася постанови Версайського договору, який зобовязував її ждати на вирішення головних союзних держав. З сього погляду Рапальський договір являється просто **перекресленням** згаданої постанови Версайського договору.

З переможених держав Австрія, Угорщина й Болгарія вже давно стали членами Союза Націй. Вони на стільки малі й безсильні, що мусіли покоритися своїй долі і через те перестали бути небезпечними для керманичів Союза Націй. Через те їх принято „без гомону" в члени Союза Націй.

Инша справа з Німеччиною. Вдержати її на віки в тім положенню, на яке її засуджено в Версаю, показалося неможливим. Перед керманичами Союза Націй стали дві можливости: або помиритися з тим, що Німеччина мусить грати ролю великої держави в міжнароднім життю, примиритися з Німеччиною і запросити її до участи в Союзі Націй, — або довести до того, що Німеччина звернеться до Радянського Союза і разом з ним утворить союз, який може стати небезпечний для того міжнародного ладу, який утворено на Мировій Конференції.

Під сим оглядом дуже повчаюча була **конференція в Ґенуї** (1922). Скликана для полагодження міжнародніх питань, неполагоджених на Мировій Конференції в Парижі, вона замітна тим, що на неї запрошено на рівних правах також Німеччину і Радянський Союз. Та коли показалося, що конференція до нічого не доведе, Німеччина і Радянський Союз заключили союз в Рапальо.

Після невдачі конференції в Ґенуї минули ще два роки, в яких Франція старалася вести супроти Німеччини політику Версайського договору. Що більше, Франція обсадила Рурську область, — що признали незаконним навіть анґлійські коронні юристи.

В 1924 р. при виборах в Анґлії перемогла Робітнича Партія, при виборах у Франції лівий бльок. Мекдонелд став премієром в Анґлії, Ерріо у Франції. Наслідком сього стала можлива **конференція в Лондоні**, на якій управильнено репараційні зобовязання Німеччини супроти Франції на основі т. зв. пляну Доса. На лондонській конференції Німеччина виступала як рівноправний член конференції.

З СЕЛЯНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ.

Вам, лицарям, погибшим за Вкраїну,
Зриваю радісно квітки
І в память мук й страждань ваших
Плету червоні я вінки.
Й понесу я їх через широке поле,
Дрімучий ліс, високі гори,
Туди... де прах лежить ваш на просторі...
Я здійсню ваші завіти й мрії,
Прийду до вас з червоними квітками,
У сяйві сонця золотого
Я ваші чола вславлені вкривати-му вінками

Сергій Д.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ХТО ВИНЕН УСЬОМУ ЛИХОВИ?

Доки др. Назарук не „вилінився" був ще з поганської шерсти, доки не поріс в новий, католицький волос, доки не роздумав в котру сторону метнутися за католицьким „джабом", то доти був спокій, і згода між українською еміґрацією в Злучених Державах.

Тоді мав свою честь і Шевченко, і Франко, і Петрушевич, і Кость Левицький, і Трильовський, і наші редактори. Тоді Український Народний Союз робив свою роботу, Провидінне свою; одні другим не перешкаджали, в дорогу не влазили, одні на других не накидалися. „Свобода" і „Америка" старалися по свому ширити національну свідомість між своїми читачами, пригадували на обовязки зглядом Рідного Краю, попирали Обеднанне, зїжджалися на наради, — і всьо було добре. Мир і згода на цілій лінії. Та чорт — бодай щез — позавидував згоді і єдности нашій і наслав нам доктора. — Дайте собі спокій з Назаруком, — перестерігали уряд Провидіння ті, що його знали, у нього така щаслива рука, що до чого візметься то певно зіпсує. Але чесні наші урядники і радні пішли на упір. Знехтували радою зичливих людей, пішли на зустріч епископови і потвердили нового редактора. Поклали свої замашисті підписи, прибили печатку, тай — фертіг! Екзекутива „Провидіння" викадила редакційний офіс ялівцем, щоб по старому редакторови і духом не заносило, підлогу вишурували лугом, познимали старе павутинне зі стін, сховали портрет Шевченка і Франка до пивниці — і чекали з нетерпеливостю чекали. Аж одної днини, одної години приходить депеша, що вже їде.

Іде, їде — загомоніло на Френкліні. Пан доктор вже завтра приїзджають — дає знати катедральний клир менаджерови, а менаджер робітникам друкарняним, а робітники дженіторови, а дженітор секретарям, а секретарі бють в дріт до о. предсідателя.

На другий день в Провидінню і в катедрі рух, метушня, радість. Зібрався в комплеті весь уряд Провидіння, поприбігали катедральні священики, ректор духовного семинара, представник Сиротинця, предсідатель кураторів—і поїхали автомобілями на дворець. Пів години перед часом приїхали. — Слухайте, отці і панове, відзивається оден з гуртка, може би привитальну мову сказати? А я думаю — відзивається якийсь з представників — що треба дві мови, одну від катедрального духовенства, а другу від Провидіння. І почався торг. Оден за другим взяли відмовлятися, і стало на тім, що мови не буде на двірци. Ще пять мінут! Ще дві мінути! Вже є трен! Висипалися люде з „трену", а наші мало очей не погублять — так шукають за паном доктором. А во йде, йде!

Метнулися усі в сторону дорогого гостя, оден вириває одну валізку з рук, другий другу, і ведуть за під боки до авта. Привезли до палати і передали під опіку владики...

І пішов голос по Америці, що провидінським редактором уже п. Назарук. Всі визирають першого числа „Америки" з під руки найбільше вченого, наймудрійшого і найздібнійшого редактора, і годі діждатися. Вкінці випустив новий редактор перше своє число, і „віруо" вшкварив, і плян роботи виложив, і привитав і подякував. Прочитавши отці духовні і аж відсапнули. Аж тепер наша дієцезія піде в гору.

Прочитали і члени „Провидіння" тай думають: аж тепер наша орґанізація піде в рух! Згорда походжає новий редактор по редакційнім офісі, снує пляни в своїй головонці, час від часу поправляє головою, плюне в кут, стисне кулак, і замуркоче: Я їм покажу! Розторощу, на камуз роздопчу, на дрібну капусту посічу! Безбожники, хаотики, студенти! Які ми то редактори? Ревюк і Мишуга! І оден і другий Великодної сповіди не відбув; колекти парохіяльної не платить. Я їм покажу!

Вибігає до секретарів. Панове! Кілько „Провидінне" має членів? — Понад девять тисяч, відповідає секретар. — Девять тисяч? Мало! Дуже мало!

Панове! Я вам кажу; я, Назарук, кажу вам, що до року „Провидінне" збітує Укр. Нар. Союз!

А от, читайте, що я вже до завтрішного числа даю. Секретар бере до рук і читає:

Гей, люде! Вступайте всі а всі до Провидіння, бо Провидінне найпевнійша орґанізація, бо воно стоїть при церкві, а церква вічна!...

І розійшлися ті слова по Америці, а люде, звичайно як люде собі: Провидінне стоїть при церкві, то, рахувати, не зле. Укр. Н. Союз стоїть коло церкви, то також добре. Ми всі отже за церквою, бо, рахувати, чоловік хрещений без церкви не може бути. Але варто би знати, як би так, дайми на то, урядники „Провидіння" нашу працю розтринькали, то чи церква виплатить посмертне? Чи епископ заложить свої гроші? А воно виходить, що церква, хоч вічна, то таки не відповідає за „Провидінне" в ніякім випадку. — Та новий редактор не дивився на се, що люде подумають. Він над своїми статтями так глибоко не застановлявся. Він писав, бо треба було писати. І чого то він не писав?! Вичисляв, кілько килішків випив Шевченко, який то безбожник був Франко, що за хаотик був з Петрушевича, в котрій каварни пересиджував Кость Левицький, одним словом, всіх бив без розбору. А по трох місяцях тої мозольної праці довів новий редактор до того, що:

Епископ Богачевський стратив і той авторітет, який привіз зі собою. Дієцезія валиться, парохії повідпадали, „Провидінне" стало на мертвій точці, а нарід заворушився. А наш пан Назарук спустив по тім всім з тону, присів, взяв до рук Тому Кемпійського і в покорі виписав золоту думку великого католицького фільософа: **„Себе ні за що мати, а других завсігди добре і високо цінити, — то велика мудрість і праведність.**

—o—

Задивився на редактора і фінансовий секретар тай написав не як то бувало під неділю, а під четвер „посланіє" до урядників відділів і членів „Провидіння", тай каже: „від вас залежить чи „Провидінне" буде розвиватися, чи буде лиш животіти"...

То ви, пане секретар, аж тепер доглупалися, що розвій орґанізації спочиває в наших руках? Ви аж тепер відкликуєтеся до нас і кажете нам ратувати „Провидінне"? Сам уряд затягнув віз в болото, а нас просить тепер витягати вас з болота? А де ви були, як ми протестували, писали, просили і вказували вам де корінь лиха? Чомуж ви уперто нехтували наш голос? Деж ви тоді були? Де був тоді о. предсідатель, духовний управитель, секретарі, касієр? Де були радні, контрольори і ціла управа?

Ми протести слали, ми просили, ми грозили, а ви ухвалювали одноголосно вірнопідданчі заяви і взивали редакторів „Свободи", щоби вони, вбравшися в жовті черевики і фіолетові рукавички, йшли перепрошувати вас. А ми, члени „Провидіння" вдячні „Свободі", що відступила нам з національного обовязку куток в своїй газеті, бо п. Назарук „зафантував" нашу часопись і вигнав нас з нашої рідної хати. І „Свободою" ратуємо нашу власну орґанізацію, в якій є наш і людський гріш!

Придивіться, бодай „прижмуреним оком" вашому рекордовому звітови, і чи не впаде вам в око, що всіх членів з кінцем червня 1926 р. було **9970**, і всіх з кінцем липня остає **9970?** Чи се має бути свідоцтво зросту „Провидіння" як це нам ви заповідали? Не робіть но ся, отці і панове урядники, „тамуватими"; не кивайте головами, бо ви присягали не ділати нічого на шкоду орґанізації. Як не хочете ратувати орґанізації — то дуже зле; а як не потрафите, то зрезиґнуйте, а на ваше місце прийдуть такі, що схочуть і потрафлять завести лад в „Провидінню". — Або — або!

Союзовець і член „Провидіння".

—o—

ПО КОТРІЙ СТОРОНІ СТОЇТЬ ШИКАҐО.

З нашого міста чомусь досі мало було голосів читачів, тому мігби дехто подумати, що ми стоїмо по стороні рутенства й конкордату. Тому я почуваюся до обовязку написати сих пару слів, щоби ствердити факт, що й шикаґовські Українці стоять за свідомою українською стороною та боремося проти ляцького кнута, що досягає нас аж на чужині.

Епископ Богачевський дався нам пізнати дуже скоро. Як лиш він приїхав до Америки, зараз завитав до Шикаґо. Наші доктори сейчас проголосили його батьком українсько-

го народа, та скликали народ до церковної галі поклонитися йому. Народ зійшовся численно, щоби послухати того батька народа. Наші доктори й священики величали його в його присутности, а народ бив оплески, бо сподівався, що епископ справді представить йому, як наш народ у старому краю бореться проти ляцького наїзду. Кождий насторожив уха, щоби не пропустити ні слова з епископських уст. Тимчасом епископ підвівся з крісла, махнув на оплески головою і знова сів.

Та се ми йому могли дарувати, що він до нас не хотів говорити, але не можемо ми йому дарувати того, що він не хотів говорити тоді, коли його обовязок, як голови української католицької церкви, казав йому говорити. А було се на евхаристичнім конґресі, коли польський епископ казав, що українська католицька церква вже скінчила свою службу. Зачуваємо, що богато українських священиків не вдержало тоді й виразно домагалося від епископа запротестувати проти сього виступу польського епископа проти української католицької церкви, але епископ уперся й проти польського епископа не важився й писнути одно слівце.

На сьому його пізнали шикаґовські Українці; що він має відвагу вчити нас покидати назву України, нападати на наших великих людий, похвалювати конкордат з Польщею, але не має відваги станути в обороні нашого народа. Він уміє нападати на наших ґеніїв, закидуючи їм напад на українську католицьку церкву, а не має відваги відповісти фактами на дочну напасть польського біскупа на сю церкву.

Коли епископ не хотів станути на чолі народа, що тепер збирається вимітати варшавське сміття з української церкви, то най він відтак не нарікає, як народ вимете варшавське сміття самий, а зі сміттям вимете й тих провідників, які мали церкву боронити, але не боронили.

П. Підлісний, Шикаго, Илинойс.

ТЕАТР І ШТУКА.

СЕН КАРЛЬО ОПЕРА В НЮ Й ОРКУ.

Другий тиждень оперних вистав в Сен Карльо Опері, яка дає вистави при 62 вул. і Сентрал Парку в Сенчурі театрі в Ню Йорку, стягнув велике число любителів музики. Театр весь час був випроданий, а всі вистави відограно з такою запопадливістю, що задоволює навіть найвибагливійших слухачів.

Солісти як жіночі так мужеські це співаки першої якости, справдішні артисти, які грають і співають чудово. Між артистками подибуємо такі сили світової слави як Ґлейдіс Аксман, Саройя, Ада Сальорі, Якобо і Тіна Паджджі, а між співаками такі імена як Онуфрей, Тафуро, Конаті.

Компанія має рівнож і чудовий балет, який виступає майже кождого вечора. Балетмайстром є п. Свобода, а першою артисткою в балеті відома Мисс Юрева.

Імпресаріо компанії Фортуне Ґалльо задержить оперу ще один тиждень в Ню Йорку, а опісля виїде з нею на виступи до Бостону, Филаделфії і Пітсбурґу.

Той послідний тиждень повинні тепер використати всі ті, що любуються в серіозній музиці і хочуть почути дійсно артистичну виставу, яка залишить в них цілком певно як найкраще враження. Ми Українці повинні ходити на того рода оперні вистави, бо самі ми співучий з природи народ. Тут будемо мати нагоду пізнати, як виглядає правдива штука і дійсний артизм. Тимбільше, що ціни вступу умірковані. На всі инші вистави в Ню Йорку треба платити більшу суму за тикети як на вистави до Сен Карльо Опери.

З українського життя в Америці.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Відгомін „Злученого Концерту".

Уже майже два тижні минуло після „Злученого Концерту" Українського Хору ім. Ол. Кошиця і співака-артиста Гліба Шандровського а прекрасні мельодії української пісні ще й досі згучать в памяти присутніх на сему концерті.

Хор, який під орудою талановитого диріґента п. І. Лямпарта відкрив програму концерту точно о 8.30 год. вечером своїми ріжнокольоровими українськими строями уявляв зі себе великий букет квітів, який давав присутній публиці аромат душі українського народу — українську пісню. Перші гучні акорди пісні „Через поле широкеє, через море глибокеє" відразу заставили присутніх забути своє щоденне життя на чужині і — перенестися думками в далеку від нас нашу рідну землю — дорогу нам всім Україну, де нарід виплакує свою душу в сих прекрасних мельодіях.

Від початку до самого кінця програми Хору гарне виконання пісень чим раз, все більше захоплювало публику, котра нагороджувала великими оплесками співаків і диріґента за їх тяжку працю. П. Свистун дуже гарно відспівав сольо канту Почаївської Божої Матері.

Загальна програма сего „Злученого Концерту" складалася з двацяти точок, з яких половину виконав своїм чарівним сольовим співом відомий наш артист-співак „Basso profundo" Гліб Шандровський. Філаделфійські Українці перший раз мали нагоду почути сего знаменитого співака, котрий своїм гучним і рідким по кольору голосом пробив собі артистичний шлях на американській сцені, де здобув собі імя як: „Famous Ukrainian Singer „Basso profundo Glib Chandrowsky". (Такий підпис був під фотографією п. Шандровського в американському часопису „Philadelphia Public Ladger"). І дійсно п. Шандровський є великим і знаменитим співаком на американській сцені, тому, що в свойому співі окрім самих високих басових нот дає такі глибокі низи, котрих в сольовому співі ми то сего часу не мали нагоди чути.

В своїй програмі п. Шандровський дав три відділи пісень: 1) Українські клясичні пісні, 2) Чужоземні пісні (французькі і америкаські) і українські народні пісні. Всі ці пісні були знаменито підібрані по програмі і по виконанню залишили по собі глибоку память у слухачів, котрі за кожну пісню і за кожний вихід п. Шандровського витали його громовими оплесками. Особливо припав до вподоби численним слухачам третий відділ українських народних пісень, де п. Шандровський вклав всю свою душу в пісні „На чужині загибаю" і у веселих піснях „Віє вітер", „Кулик чайку любив", „Ой щось дуже загулявся" і др. Свою програму п. Шандровський виконував дуже строго і завзято не хотів повторювати пісень, не дивлячись на громові оплески і крики публики „biss", але слухачі все-таки заставили п. Шандровського повторити народню пісню „Кулик чайку полюбив", котру співак сам вклав для свого голосу з чудовими музичними ефектами, де своїм низьким басом кінчає „ще, ще, ще".

Акомпанував п. Шандровському на пяні дуже добрий пяніст п. С. Кушнарев, котрий відограв прекрасно два своїх соля на пяні.

По закінченню своєї програми п. Шандровський зробив для публики чудову несподіванку: під акомпаніямент Хору, який уявляв з себе живу картину, виступив в українському костюмі, захарактеризований як старенький дідусь і віддеклямував „Чернець" Шевченка, де під чудесне тихеньке „murmurando" Хору оповідав про те, що колись було в Київі на Подолі. Се артистичне оповідання могутнім голосом п. Шандровського так глибоко запало в душу українських слухачів, що багато з них плакали як малі діти.

Програма концерту закінчилася дуже бадьорим співом Хору і п. Шандровського „Ще не вмерла Україна". Після концерту запрошений фотоґраф відфотоґрафував присутню публику і артистів на памятку такого славного і незабутнього концерту.

Гість.

—o—

ВІЛКС БЕРІ, ПА.

Українці орґанізуються фінансово.

І в нашім місті знайшлася ґрупа таких Українців, які пішли вкінци до голови по розум і взялися до орґанізації Українців на економічнім і фінансовім полю. Нас Українців буде тут до 4.000 але дуже мала частина має свої власні доми, бо мало має настільки гроша, щоби задоволити банк та добути морґеджі. За ініціятивою громадян Корпана, Бойка, Музики, Жуковського, Бутилевича, Кондратовича і других відбулися збори в справі заснування Билдинґ Лон Ассосіейшен. В той спосіб хотіли ініціятори дати початок тому, щоби наші гроші не йшли до рук визискувачів, а лишалися в наших руках та щоби наші люде мали свою інституцію, яка допомагалаби їм в їх фінансових потребах. Бо є Українці, які працюють по чужих фінансових інституціях і до тих інституцій стягають наші капітали, але пожитку для наших людей з тих інституцій нема ніякого. Тисячі Українців в Америці завдячують нашим українським Билдинґ Лон Ассосіейшен, що мають свої власні доми. Те саме думаємо осягнути і при допомозі нашої інституції.

Всі Українці місцеві і позамісцеві повинні заінтересуватися сею інституцією і старатися так як другі, щоби при помочі тої інституції до десять літ мали свої власні виплачені доми, виплачуючи їх нічим иншим а тільки рентом. До сего часу за нашу працю купували доми другі, а ми були в комірнім. Тепер будемо старатися повести справу инакше.

Іван Бойко.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Сим повідомляється Предсідателів, Секретарів і Касієрів всіх Товариств, Братств і Сестрицтв в Джерзи Сиці, Н. Дж., а іменно: Тов. Укр. Ам. Дем. Клюб, ім. Лисенка, Молодечий Клюб, Українська Січ, Вільні Козаки, Івана Франка (Політ. Клюб), Дарахівщина, Народний Дім (гора міста), Будівельне і Позичикове, Просвіта, Свобода, Народний Дім (долина міста), Сестрицтва: Пресв. Діви Марії і Непорочного Зачаття; Братства: св. О. Николая, св. Івана Хрестителя, св. Петра і Павла, св. Володимира, св. Михайла, св. Андрія (нове), що в ПЯТНИЦЮ, дня 1-го октобра вечером відбудеться другий з ряду дуже важний мітинг представителів висше згаданих Тов., Бр. і Сестр. в Народнім Домі (гора міста), 367 St. Paul's Ave., Jersey City, N. J. Початок мітингу о год. 7-ій вечером. На мітингу мають бути полагоджені справи, як: Концерт в память Івана Франка, Свято Першого Пядолиста, та инші дуже важні справи нашої Громади. Комітет здасть звіт зі своєї діяльности в повисших справах. На мітингу ,крім урядників, будуть запрошені гості. Пожаданим є, щоби кожде Бр., Тов. і Сестр. було заступлене на сім мітингу. Памятаймо, що в лучности сила громади. Проситься прибути на означений час. 225-6

Петро Маційовський, міст. предс.
Григ. Криницький, рек. секр.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Повідомляю членів відділу 97 У. Н. Союза, Тов. Ів. Хрестителя, що від дня 28 вересня, 1926, замешкую під новою адресою. В справі відділу і всяких інформацій прошу удаватися пі днову адресу, як слідує: Михайло Припхан, 94 Madison St., Passaic, N. J.

НЕЧУВАНЕ.

Команда 52. кресового полку піхоти, який 28 липня ц. р. прийшов до Денисова на 6-тижневі вправи, заборонила від 31. VII. виходити в поле від год. 6 рано до першої в полудне, бо війско вправляється в стрілянню острими набоями. Висланій в тій справі депутації відповіджено, що виданого зарядження змінити не можна, бо війско мусить вистріляти означене число патронів. Найвисше замісць дополудня може команда перенести заборону на пополудневі години.

Нарід в розпуці, бо жнива далеко ще не скінчені. Декуди ще й жита стоять на пни, пшениця щойно розпочата, ячмінь лежить на покосах, а овес ще доспіває. Цілотижнева слота припинила роботу, а тепер військова заборона не допускає збирати з поля.

Дня 2. VIII. замісць жати, косити, мешканці Денисова згортали болото по вулицях села, щоби офіцирам сухо було ходити до касина. А податкового екзекутора щойно не видати. Чим же цей селянин заплатить податок, якщо військові власти не допускають зібрати і тої рештки жнив, які заповідались чудово, але внаслідок спек і злив збіжжа запалились, а пробний вимолот обіцяє 60 кґ. жита, а 30 кґ. пшениці з копи?...

Навіть в часі війни кожде війско помагало населенню збирати хліб з поля, а в часі мира роблять собі стрілянину в самі жнива. Чиж військових вправ не можна відложити до половини серпня, щоби війско не толочило збіжжа?

Ось як виглядає поміч рільничому населенню. Гарна господарка!

Не шкодить.

Господиня: (вихвалює при винаймі мешкання): У цій кімнаті мати-мете сонце навіть уже раненько.

Студент: То ще нічого не шкодить, я буду спускати занавіси.

ЯК ОКУР АЗАН СТАВ В АМЕРИЦІ АДУКАТОМ

—o—

Пан меценас сидів за своїм бюрком і думав. Саме покінчив він з одною політичною орієнтацією і роздумував над новим заняттем. Свою увагу спинив він в той спосіб на особі Владики, який недавно приїхав в Америку. Пан меценас своїм чутким носом сейчас занюхав, що з його приїздом тут зачнеться якийсь процес. „Цікаво, хто зголоситься до мене перший?" подумав і нервово задрожав, неначе кінь перед перегонами. „Скільки в мене енергії! Аж страх подумати!... а все це не прийшло мені легко. Я перестудіював всі противорічні собі світогляди всіх фільософів світа і побачив, що всі вони можуть бути добрі. Треба лише вміти поставити себе в ту точку, з якої глядить даний фільософ. І я навчився сеї штуки. Я потрафлю перескочити з одної точки погляду на другу зі зручностю акробата і перед силою мого арґументу не встоїться ніхто, хіба який хаотик. Так, я духовий акробат, я тип того інтеліґента, що його так прекрасно змалював Липинський. Пожаліють ті, що прийдуть до мене за пізно".

Меценас взяв кусень твердого паперу і вправленою рукою вписав кирилицею вивіску: „Адвокат Окур Азан — спеціяліст в справах національних і в чужих світоглядах" — і прибив на дверах своєї канцелярії.

Вернувши до хати сів він у крісло, а гадки його сейчас полинули в далеке минуле, аж у маленьке місточко Золочів, в якім він колись ще як ґімназійний ученик орґанізував з другими товаришами тайні кружки самообразовання та перейнявся ідеями Франка. „Який я був дурак! Це все були лиш бомблики" — подумав тепер меценас. Та в той момент хтось застукав до дверий. Пан меценас зірвався відчинити двері і по хвили до його канцелярії всунулася росла постать Владики.

Після церемоніяльного привитання і виміни кількох намащених компліментів, почалася між ними ось така розмова:

„Я приїхав сюди з важною місією, — почав Владика — а що ви звісні зі своєї мудрости по обох боках океану, я постановив звернутися до вас з проханням помочи мені в тій справі".

Пан меценас вдоволено закашляв.

„Хоч я Владика візантійський, але на жаль я вийшов з рутенського народу і доля того народу лежить мені дуже на серцю. Той нарід безбожний, не слухає, що ми говоримо і мені кервавиться серце, що по смерти всі вони підуть до пекла. Вони недовірки: Замісць вірити свято в то, що ми говоримо, вони менше вірять, а більше роздумують над тим. А хиба може чоловік повірити в то, що ми говоримо, коли почне над тим роздумувати?... Ми вже думаємо за них над тим, що говоримо, а вони мають лиш слухати", —закінчив енерґічно Владика.

„Це легко перевести" — замітив адвокат. — „Я мав недавно подібну справу з гетьманатом. І пішло як по маслі. Правда, з тисячної орґанізації остало лиш кількох членів, але це дрібниця: Краще кількох порядних, як тисяча ледащих".

„Друга справа, це наші священики", почав знова Владика. „Уявіть собі: католицькі священики мають жінку і рідню! Цеж сором перед Римом. Римови потрібно жовнірів, які би з тілом і душею віддалися католицькій церкві і боронили її інтересів. А хиба може жовнір добре боротися, маючи під боком рідню? Рідня — це атом маси і як атом має всі прикмети маси. В часі мира вони ще можуть балянсувати між Римом а народом. Але в часі забурень, коли може виринути питання: Добро Риму, чи добро народу — то вони рішучо схиляються на бік народу, бо вони є його атомом".

„Себто, ви думаєте завести тут целібат?" — спитав адвокат.

„Егеж".

„Це піде як по маслі".

„Не лишень целібат" — сказав півголосом владика, розглядаючися з езуїтським недовірям по кімнаті — „але і залізний клерикалізм".

При тих словах він стиснув свій товстенький кулачок, який, до речі кажучи, подобав більше на пухкеньку булочку, ніж на зелізо.

„І це піде як по маслі" — втрутив знова адвокат.

„Не вже?"

„Впевняю вас".

„А як?"

„Бачите" — почав адвокат, зачерпуючи глибоко віддиху — „прокляттям двайцятого віку є це, що через книжки, ґазети, фільми, радіоапарати і штуку — індивідуальність одиниці дійшла до кошмарних розмірів. Щоби підчинити якийсь колектив під своє „я", даний провідник мусить взнестися високо понад тим колективом. А це в нинішніх часах не так легко, коли кожда одиниця високо літає. Я це з власного досвіду знаю. Блаженні були часи середновічя; тоді таких великих вимог не було. На наше щастє, наш нарід під тим зглядом стоїть далеко позаді других народів. І хоч відбіг трохи від середновічя, то всеж таки не так далеко, щоби не можна було його тамтуди знова завернути.

„Коли одна нація підібє другу і знищить її культуру, тоді маси підбитого народу звиваються неначе їж в клубок і своїми колючками бороняться перед чужою культурою, заховуючи в цей спосіб своє національне обличчя. Той самий случай був з нашим народом, який пролежав в клубку пасивности пару сот літ і пробудився кількадесять літ тому з тою самою душею з якою заснув, себто середньовічною душею. В Галичині його розбудив Шашкевич рідним словом. Але це ще не біда, що нарід розбудився. Він міг прекрасно знова заснути, якби на наше нещастє не прийшов був Франко, який не дав йому знова заснути. Отже бачите, Франко винен за теперішне моє і ваше нещасне положення. Знищіть Франка, заспівайте народови рутенську пісоньку, а він знова звинеться в клубок і засне, неначе мала дитина. Тоді і священики, стративши опір в народі, станут покірними ягнятами і тоді вашому і мому царству не буде кінця".

„Франко, Франко... — почав знова Владика. — Я чув щось про нього. То він той анатема, що наробив нам стільки лиха! Кажете знищити його, але як? Нам не личить виконувати атентату. Впрочім, це небезпечно".

„Та він вже помер десять літ тому".

„Помер? Так чомуж його тепер нам боятися?"

„Але він лишив ще книжки, свої твори, які страшнійші за нього самого".

„Значить, треба знищити його книжки, але як? Нині це важка справа. Ох, коби то середні віки!"

„Нічо" — успокоював адвокат — „він бачите, був атеїст".

„Атеїст?" — залякано повторив владика.

„Егеж, атеїст. Ви ужийте свойого авторітету і забороніть вірним читати його твори Назвіть його єретиком, безбожним, грішником і ще там чим хочете, а нарід повірить. Наш нарід прецінь не відбіг далеко від середньовічя, і ще вдасться з ним зробити те, що захочемо. Цеж прецінь буде говорити сам Владика, князь церкви".

„Чудово!" — скрикнув радісно Владика. — „Ви так говорите, неначе би ви самі були справедливий католик".

„Я ним і є„ — віповів гордо адвокат.

„Не вже?"

„А як ви думаєте Владико? Чи міг би я братися за це діло, не поставивши себе в положення католика?"

„А вжеж, що ні", — згодився Владика.

„Коли ви вже такий добрий католик, то мабуть і без коштів зробите те діло, от так на хвалу Божу".

„То вже тяжша справа" — сказав схвильований адвокат. „...Вам Бог за це заплатить".

„Бачите, Владико. Чи ви думаєте, що я такий дурень як другі?"

„Ну, та як вже не можете, то не можете. Я заплачу вам за сю роботу сто долярів".

Меценас невдоволено покрутив носом і відповів:

„Бачите, я вам сказав, що це піде як по маслі, але в дійсности мене жде важка праця і боротьба. Однак це вже моя така вдача: ніколи не нарікати, а мужно зносити всякі труди. Возьмім наприклад таке: Папа, як вступив на престол, сейчас післав папське благословення для польської армії. Наші вороги сейчас собі те нагадають і закричать:

„Польська армія грабила наш край, палила наші оселі, мордувала наших батьків і насилувала наших сестер, а Папа благословить її. А з релігійного боку скажуть: Папа є намістником Христа, а Христос говорить: „Ваше оруже — є слово Боже".

„Дам двіста долярів" — сказав Владика, але меценас і тим не вдоволився і почав далі:

„Рим накликує духовенство до політики. Рим заключив з Польщею контракт, звісний під назвою конкордату, силою якого віддав нашу церкву Полякам під ті шовіністичні експерименти. Рим ломить закони греко-католицької церкви. Хоч я очевидно в це все не вірю, але наші вороги будуть про те кричати".

„Дам триста долярів" — згодився Владика, але меценас тягнув далі:

„Ви знаєте, що на Евхаристичнім Конґресі Папа заявив через свого кардинала Бонцано, що по італійськім народі для нього є польський нарід найдорожший. Це знова дасть нашим ворогам потрійний арґумент і вони будуть кричати.

„Христос казав, що перед його намісниками мають бути всі рівні! Коли у Папи наші вороги стоять на другому місці, то на якому місці стоїмо ми?" — А вам скажуть: „Чи бачите? Папа, який є головою всіх католицьких церков, не боїться прилюдно заявити, що найдорожшим йому народом є таки його рідний нарід. А ви хоч є виключно українським Владикою, виявляєте себе рутенським і візантійським Владикою".

„Дам чотириста долярів" — з тяжким серцем протягнув Владика, але меценасови і цего було мало.

„Бачите, і з Франком не піде так легко. Він вже дуже вкорінився в душі широких мас і треба дуже голосно і рішучо і вперто твердити, що він шкідник, щоби ті маси в те повірили. При тім попаде і мені і вам і Римови. Наші вороги знова закричать: „Бійтеся Бога, люде! Таж Рим окликав святою Жанну Д'Арк, французьку военну героїню, яка ні з вірою ні з церквою не мала нічого спільного. Цілком з політичних причин, щоби підняти духа у Французів, канонізував її і каже нам до неї молитися. І ніхто з нас не противився тому. А тут кажуть нам оплюгавлювати і проклинати найкращого народного діяча, який стільки заслужився у відродженню нашого народу в Галичині, що Його імя майже з тим відродженням ідентифікується".

„Дам пять сот", — заявив з розпукою Владика, — „але більше не можу".

„Та це не о гроші йде річ, Владико, а о народну справу. Ну, але за пять соток я вже візьмуся за те діло і повірте мені, що я доведу його до кінця. Доведу не за гроші, але з патріотизму" — заявив меценас.

„Доведіть, доведіть. Я вас дуже о те прошу. Хай буде благословенний ваш труд, — доповів Владика і зі страху, щоби меценас не нагадав ще яких арґументів, опустив канцелярію.

А Окур Азан взявся до роботи, щоби показати всім, що коли він кому наймається, то служить йому вірно.

Е. Ляхович.

Ню Йорк.

Зміна.

Лікар: Ви рішучо виглядаєте ліпше, ви певно послухали моєї ради, пошукали зміни?

— Так, я вас послухав. Вишукав собі иншого лікаря...

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД РОБІТНИКІВ УКРАЇНИ.

Всеукраїнська Рада Професійних Союзів провела обслідування національного складу працюючих України.

Обслідування охопило значну кількість робітників наймамої праці на Україні. ВУПРС обслідувала підприємства з кількістю 1,112,670 працюючих із загальної кількости 1,585,912 по всіх підприємствах України. Підчас обслідування розпитано на підприємствах 993.457 працюючих, цеб-то 62.6% до загальної кількости на 1. квітня.

Із усіх обслідуваних у середньому 49.9% працюючих вважають себе за Українців, 31.6% — за Росіян, 12.8% за Жидів, 5.7% — за инших. Ці дані в окремих округах дуже відріжняються. Так коли взяти процент Українців по окремих округах, то будемо мати такі дані. Найбільший процент працюючих, що вважають себе за Українців, помічається в Старобільській окрузі — 85.1%, далі в Сумській окрузі — 84.4%, в Ізюмській — 81.1%, в Ніженській — 79.6%, в Лубенській — 77.7% і в Полтавській 72.2%. Найменший процент Українців одмічається в Одеській окрузі — 23.9%, за нею йде Сталінська округа — 29.5%, Дніпропетровська — 32.4%, Луганська — 37.8%. Маріупільська — 41.9%, Мелітопільська — 41.4%, АМСРР — 45.4% і Харківська окр. — 47.5%. В останніх округах процент Українців наближається до 50 або перевищує 50%.

Що ж до кількости працюючих, що вважають себе за Жидів, то на першому місці стоїть Білоцерківська округа, де вважають себе за Жидів 35.5%, Бердичівська — 29.6% і АМСРР — 25.3%.

В профспілках найбільший процент працюючих, що вважають себе за Українців, помічається в групі транспорту та звязку 64.6%, при чому у залізничників вважають себе за Українців — 69.1%, у водників — 52.8%, у спілці міського транспорту 47.5%, і натзвязку — 71.8%. У групі звязку та транспорту вважають себе за Росіян 25.8%, за Жидів — 3.9% і за инших — 5.7%. Окремо стоїть група працюючих по лінії спілки Робземліс, де вважають себе за Українців — 74.5%.

Група розумової праці дає такі цифри: Українців — 52.4%, Росіян — 20.7%. Жидів — 21.4% та инших — 5.5%. На першому місці в цій групі що до українського складу йде спілка Робос 64.9%, далі Радторг службовців — 51.9%, медсанпраця — 41.8%, Робмис — 23.7%.

Нарешті треба одмінити розподілення працюючих за національними ознаками в індустріяльній групі. Тут пересічно вважають себе за Українців 41.6% працюючих, за Росіян — 40.6%, за Жидів — 12% і инших 5.8%. Найбільшу кількість Українців дають цукровики — 68.4%, далі йдуть папірники — 59.4%, хеміки 48.6%, деревообробники — 45.6%, металісти — 44.9%, харчовники — 44.6%, текстильники — 42.3%, будівельники — 41.3%, гірники — 35.7%. Найменше Українців серед робітників швацької промисловости — 13.3%.

ЖНИВА НАД СТРІХОЮ.

Поїду бувало в місто, то аж заздрість мене бере, що влада так точно перестерігає приписаних законом годин праці для купецького стану. Колиж то для тебе, хлопе, прийде час спочинку? Коли то скажуть тобі: „Годі так носом в роботі пороти! Спочинь хоть трохи!"

І моє бажання сповнилось несподівано скоро. Подумали і про нас хліборобів, щоби ми не запрацьовувались. Несподівано ограничили нам день робочий. І то не колинебудь, але в саміські жнива.

В суботу перед св. Мокриною раненько вибрались ми зі старою в поле. Я з косою докошувати насіяного жита, жінка з доньками мала жати пшеницю.

Так не дійшли в поле. Зараз за селом здержали нас жовніри і казали вертати домів на спочинок аж до першої години сполудня, бо військо вправляється в стрілянню. Я аж зрадів. Господи, слава Тобі! Тай дай Боже здоровля панам, що врешті придумали і хлопів спочинок. І то в саму пору.

Ви знаєте, яке цего року жниво? Сподівались ми на Поділлю урожаю першого по війні. Душа радувалась дивитися на лани жита і пшениці в часі цвіту. Але потім прийшли спеки, тучі, град... Припекло сонце, збіжжа присмалило. Тучі поприбивали до землі, повикручували. Не знати, куди братися: чи жати, чи косити. Два дни косили пів морга аж спина тріщить, аж земля від поклонів здрігається. Бо не сила, щоб не заклясти при такій мозолі.

А тут ще слота. Вже то та свята Мокрина ніколи свого не дарує. Далиб її день в зимі, а то ні! в самі жнива. Мочить нас тай мочить. І то, що на покосах, і то, що в копах, і конюшину в копицях. Нема дня, щоби не змокнути в полі.

Чиж не радуватися, як в таку погану погоду кажуть лишити страшно тяжку працю в поли і спочивати до самого полудня?... Можна панам цілий рік можна хлопови бодай в жнива до 12 години поспати. В 12 вставай, снідай, а в першій: до роботи! До вечера часу доволі. Ще добре руки зболять від сегорічних жнив.

А як пополудни ще св. Мокрина дощику дасть, то спочивати будемо до вечера.

А там пшениця жде серпа. Але добре їй так, чого полягла від дощу? Нам і не спішно до неї. Ні до ячменю, що вже вріс на покосах...

На нас спочинок прийшов. Най і хлоп знає, що живе.

Гадаєте, що може карна експедиція? Боже борони! Ми вже своє відбули. Тепер ми спокійні горожане. Але оттак дав Бог гостей. Щоб скучно не було в „огірковий час". Зароїлось в селі. Най знаєм, за що податки платимо.

І огірків дасть Біг. І в поле не йдемо до полудня. І порядок в селі.

Замісць з серпами по полю товчися, ми лопатками болото по вулицях згортаєм. В самі жнива... Щоб сухо ходити було до касина панам. Не смутись, обивателю. За тебе не забудуть.

Пан Податковський певно вже теж вози лаштує в дорогу.

Може ще що хопиш з поля, як минеться двотижневий примусовий спочинок. Бо податок це перша річ! А передновинком не журися. Навчися спочивати в самі жнива, то і дальшу часть року переспиш. На пана подашся, тай годі!

Павло Олійник.

Денис Пирч.

ВИНИПЕҐ.

(ЧИМ ВІН ДЛЯ КАНАДИ, А ЧИМ ДЛЯ НАС).

Про Винипеґ вже відай кождий Українець знає. Це прецінь метрополія Західної Канади і осередок українського життя в Канаді. Навіть і в старому краю вже знають про Винипеґ. Однак хто в Винипеґу не був, то певно буде цікавий знати, як він виглядає, та які в ньому люде живуть і що пороблюють.

Положення й зовнішний вигляд.

Отже Винипеґ, можна сказати, є дуже гарне і чисте місто. Це столиця канадійської провінції Манитоби. Побудоване на преріях, над ріками Ред Ривер і Ассинибойн, котрі сходяться таки зараз під самим містом. Мешканців в ньому буде до 200,000, але щодо розміру, то виглядає на велике місто. Вулиці має широкі, довгі, асфальтовані й обсаджені деревами. Також має Винипеґ дуже гарні парки. Найбільший із них т. зв. „Сити Парк", де находиться також і звіринець, в котрому можна побачити між иншими всякого рода звірятами й канадійських буйволів. Навіть „сконки" там є. Але тих паничів тримають за склом, щоб часом не запахли дуже.

Доми у Винипеґу не дуже високі і по більшій части деревляні, але гарно побудовані. Богато між ними т. зв. бонґалів. (бунґалов). Це собі низькі, безповерхові домики, дуже модерні і вигідні до мешкання, бо в зимі в них тепло, а в літі не горячо. В бизнесових знов дільницях міста є доми муровані, не дуже високі, так від 1 до 10 поверхів. Хмародерів, яких можна бачити по великих американських містах, нема.

Комунікація.

Вулична комунікація в Винипеґу є дуже вигідна; не треба довго чекати на „стріткару". А автів, як мурашок, всюди повно. Також і коліовий рух у Винипеґу сильний. Є тут дві великі стації, одна т. зв. „Си-Пі-Ар" (Canadian Pacific Railroad) а друга „Юніон Діпо" (National Railways). Потяги дуже часто приїзджають і відізджають зі всіх боків.

Бизнесовий рух.

Бизнесовий рух в Винипеґу також значний. Находяться тут великі департаментові стори. З них найбільший стор Ітона й Ко. Це міліоновий стор, в котрім працює тисячі людей. І цей стор не тільки в самому місті провадить бизнес, але скрізь по цілій Канаді. Його великий ілюстрований катальоґ можна подибати в кождій фармерській хаті. Каже наш фармер до своєї жінки: „Ади, стара, діставсми на пошті від вуйка Ітона новий катальоґ! На, читай!" Та хоч вона й читати не знає, але в катальоґу всьо прочитає, бо в ньому повно образків. Це й одинока література тих наших фармерів, котрі не вміють читати.

Школи.

А вже чим, чим, але Винипеґ може похвалитися своїми школами. Школи в Винипеґу виглядають як палати. Величезні, побудовані після найновійших вимогів, ґіґієнічних і педаґоґічних. У тих школах, — їх тут є около сорока, — вчать сотки вчительок, між котрими є і дві Українки: панна М. Корецька і п. Ольга Пирч. Кромі публичних шкіл є ще тут університети зі всіми факультетами, і чимало всяких инших „гайскулів" та „калиджів". А знов поза містом, на величезній фармі, находиться ще рільнича академія (Agriculture College). Це є одна з найбільших і найліпших шкіл рільничих в Канаді.

А крім тих шкіл має Винипеґ ще инші гуманні інституції, як: ріжні сирітські доми, заклади для сліпих і глухонімих і т. и. А церквей ріжних віроісповідань — сорок сороков, як Москаль каже.

Також Винипеґ славиться своїми величавими публичними будівлями, як парлямент, судова палата, міська палата або з англійська „Сити Гол", де радні міста з посадником засідають і радять над міськими справами. Та ще оден дуже гарний і величавий будинок є в північній части Винипеґу там, де наші Українці живуть, а це технічна ґімназія (Technical High School). У тій школі є богато українських студентів, тому вона і заслугує тут на більшу увагу.

От таке собі менше-більше місто Винипеґ. Це можна сказати, зівсім модерне і нове місто. На тому місци, де воно тепер стоїть, перед пятьдесятьма роками не було нічого тільки чисті степи („прерія"), на котрих випасалися дикі буйволи.

Уряд і порядок.

А ще замітне у Винипеґу і те, що в ньому, як на таке велике місто, дуже мало полісменів. Можна ходити по місті цілими годинами і ніде не стрінеш полісмена, хіба десь на перехрестних вулицях, де великий рух. Він там стоїть на призначеному місци, на самій середині вулиці, в білих рукавичках, і диригує стріткарами і автами, щоб знали, як їм їхати. І помимо того, що Винипеґ не має великої поліції, але за те в ньому великий порядок і проступки або вуличні нещасливі випадки случаються рідко. І дійсно, порівнавши Винипеґ з другими містами такої самої величини, то його можна поставити що до порядку і моральности на першому місци. Се вже треба признати Британцям, що їм в порядку хиба ніхто не дорівнає.

Зарібки.

Одна тільки недогода в Винипеґу, що тут досить тяжко за роботу, а це тому, що в ньому мало фабрик. Люде по найбільшій части працюють по великих коліових шапах, котрі находяться гень поза містом. Працюють також літом по фармах, а зимувати приходять до міста.

Винипеґ, це великий ринок збіжевий. Тут находиться т. зв. Збіжева Біржа, або (Grain Exchange), на котрій вже потрошки й наші Українці шпекулюють. Є також тут повно банків і безліч всяких бизнесових офісів. Можна сказати, Винипеґ є богате й грошевите місто.

Населення міста а Українці.

Винипеґ, після найновіших обчислень, має около 200,000 мешканців. Є в ньому богато ріжних народностей, почавши від Британців, а скінчивши на Китайцях. Чистий Вавилон. Між тими народностями є також і наші Українці. Числять їх до 25 тисячів, і вони замешкують північну часть міста, як кондуктори від стріткарів кличуть — „Україніен Вели" (Ukranian Valley). Тай не сами вони тут мешкають, але помішані, а найбільше з Жидами. А є тут Жидів нівроку! Звичайни, де руський Іван, там і Мошко мусить бути.

Церковне й народне життя Українців.

Українське життя в Винипеґу, так сказатиб, досить рухливе. Є тут сім церков; католицьких три, православних також три, протестантська одна. Є де Богу помолитись, коб тільки було кому, тай щоб одні другим не перешкаджали у молитві...

Також і просвітний та орґанізаційний рух між Українцями в Винипеґу значний. Є тут ріжні просвітні і запомогові товариства. Народовці мають свої окремі товариства, католики свої, а робітнича партія большевиків також має свої: І всі ті товариства удержують ріжні школи, в котрих дітвора вчиться вечерами української мови. Це знак, що Українці ще живуть на чужині і не загибають.

Часописи.

Є в Винипеґу ще вісім українських часописів. 1. „Український Голос", орган народовців; 2. „Український Канадієць", орган католицької церкви; 3. „Канадійський Ранок", орган протестантської церкви; 4. „Канадійський Фармер", власність книгопродавця, Чеха, Дойчка, 5. „Православний Вістник", орган української народної церкви. Робітнича партія, знамените зорґанізоване товариство, видає три часописи: „Українські Робітничі Вісти"; „Фармерське Життя", і „Робітниця", — цей послідний часопис видається спеціяльно для жіноцтва. Всі ті вісім часописів виходять реґулярно і роблять як слід свою роботу.

Винипеґ також може похвалитися і своєю інтеліґенцією. Кромі освічених і свідомих робітників має вже і своїх адвокатів, лікарів, священиків, учителів, аптикарів і богато студентів. Хоч це чисто канадійський продукт, бо майже всі повиходили із канадійських шкіл, але мимо того всього не перестали бути Українцями. Навіть декотрі з них є добрими українськими патріотами.

Українці в бизнесі.

Всьо було б добре, наколи б ще Українці в Винипеґу мали більше бизнесменів тай більше капіталу. Звичайно нині на світі той уважаєсь за щось, хто має гроші. Та, на жаль, в Винипеґу, українських бизнесменів дуже маленько. А хоч деякий бизнесмен і є, то ледве що дише, бо не годен витримати конкуренції. Тай тут і не конче винуваті в тім його конкуренти, але, правду сказати, самі таки бизнесмени. Бизнес треба розуміти. Ну, а деж наш Українець міг навчитися того бизнесу? В старому краю хіба ні. А в Америці чи Канаді майже нічого не навчився, або дуже мало.

Але я вірю, що прийде час, і то не довго треба на це чекати, що й наш Українець на кінці прозріє. Вже беруться Українці на добре до просвіти і школи.

Вже українських дітей нині повно по школах. А і вчаться дуже добре, бо Українці се такий здібний народ, що навіть самі Англійці це признають. І, як кажу, невдовзі і наше українське молоде поколінне зрівнається з Британцями й другими культурними народами. Всьо поволи буде, тільки треба більше витревалої праці, більше енерґії і завзяття, а, що найважнійше, більше віри у свої власні сили.